

Kapela sv. Križa na Homcu

Duhovniki, ki so upravljali Homec, so najprej bivali v starem župnišču zraven cerkve, po ustanovitvi lokalije so se preselili v t. i. Rasternovo hišo sredi vasi, v letih 1833–37 pa je lokalist France Brenkuš na južnem pobočju homškega hriba zgradil novo, sedanje župnišče. Leta 1894 so pod župnikom Valentinom Bernikom stavbi v pritličju prizidali shrambo, iz prvega nadstropja pa speljali most, ki je skrajšal pot do cerkve.²¹⁶ Ob župnišču so uredili tudi gospodarsko poslopje z dolgim s stebri podprtim nadstreškom. Leta 1930 je vse stavbe obnovil župnik Franc Govekar,²¹⁷ po drugi svetovni vojni, med katero sta bila župnišče in gospodarsko poslopje požgana in izropana, pa so jih postopoma spet obnovili.²¹⁸

Potreba po kapeli, ki bi bila bližja vasi in bi jo lahko uporabljali zlasti v zimskem času, se je pokazala že v 19. stoletju,²¹⁹ saj je župnik Bernik leta 1898 pred župnišče postavil lopo, ki bi se mogla prirediti v zasilno kapelo.²²⁰ Namera je bila uresničena šele leta 1956, ko je župnik Karel Babnik spremenil v kapelo opuščeno kletno sobo v župnišču; dela je izvedel mizar Lojze Rode.²²¹ Pozneje so namere preusmerili na gospodarsko poslopje. Idejni načrt za preureditev gospodarskega poslopja v učilnico je leta 1964 napravil Janez Benko, naslednje leto pa je predlog za ureditev veroučne učilnice in začasne kapelice (z detajlnimi risbami tabernaklja in stropnih svetilk) izdelal Ivan Pengov.²²² Po njegovih načrtih so leta 1965 opuščeno gospodarsko poslopje ob župnišču preuredili v kapelo, ki so jo uporabljali tudi za učilnico in pevsko sobo.²²³ Mali in vlažni prostor je kmalu postal neprimeren. Dotrajano stavbo so pod župnikom Alojzijem Golobom leta 1982 podrli in do konca naslednjega leta zgradili novo z ločenima prostoroma za kapelo in veroučno učilnico, in sicer po načrtih arhitekta Feliksa Hribernika, ki je pred tem, leta 1979, napravil tudi načrt za adaptacijo župnišča in preureditev prezbiterja v cerkvi.²²⁴ Gradnjo je prevzel zidar domačin Andrej Zamljen, leseno

216 NŠAL, ŠAL/ŽA, Homec, Spisi, fasc. 22: Razni načrti, 2. Načrt za prezidavo župnišča na Homcu 1894, Franc Tavčar, zidarski mojster v Loki pri Komendi.

217 Govekarjeva kronika (op. 119), str. 7–8.

218 Za župnišče gl. STRAŽAR 1988 (op. 12), str. 194.

219 Za kapelo gl. STRAŽAR 1988 (op. 12), str. 192–193.

220 NŠAL, Spisi, fasc. 8: inventar 1900.

221 Babnikova kronika (op. 131), str. 29. Kapelo je blagoslovil kamniški dekan Viktor čadež; gl. tudi STRAŽAR 1988 (op. 12), str. 192.

222 NŠAL, ŠAL/ŽA, Homec, Spisi, fasc. 22: Razni načrti, 19. Idejni načrt preureditve gospodarskega poslopja v učilnico, Benko Janez, jun. 1964; 23. Ureditev učilnice za verouk in začasne kapelice ob župnišču na Homcu, 1965, Pengov Ivan; 25. Pengov, detajli; gl. tudi NŠAL, ŽAL/ŽA, Homec, Razne knjige, fasc. 3: Blagajniški dnevniki: Pengovovi načrti za klopi in kapelo; Babnikova kronika (op. 131), str. 90, z navedbo izdatkov.

223 Kapelo je blagoslovil tedanji generalni vikar Stanko Lenič, gl. STRAŽAR 1988 (op. 12), str. 192.

224 NŠAL, ŠAL/ŽA, Homec, Spisi, fasc. 23: Razni načrti, 47. Adaptacija župnišča na Homcu, Hribernik Feliks, sept. 1979; 50. Ureditev župnišča na Homcu, idejni načrt; 51. Preureditev župnišča na Homcu, glavni načrt; NŠAL, ŠAL/ŽA, Homec, Spisi, fasc. 25: dokumentacija ob adaptaciji župnišča 1978/79. Soglasje k adaptaciji je dala

Notranjščina kapele sv. Križa

opremo za oltarni prostor je izdelal arhitektov brat mizar Vinko Hribernik, luči, lestene in tabernakelj pa je napravil pasar Matija Repanšek. Nove prostore je leta 1984 blagoslovil ljubljanski nadškof Alojzij Šuštar.²²⁵ Kvadratno kapelo s posnetimi vogali pokriva štirikapna streha, znotraj pa kupolasto oblikovan lesen opaž. V severovzhodnem vogalu kapele je arhitektonsko poudarjen oltarni prostor, ki ga namesto slavoloka zamejujeta pokončna niza postaj križevega pota; ta je z redukcijo trpljenjskih prizorov na manjše ekspresivne izreze formalno samoniklo delo slikarja Tomaža Perka iz leta 1984. Za daritvenim oltarjem iz rdeč-kastega marmorja visi nad tabernakljem na oltarni steni velik lesen Križani, pridobljen na Koroškem, ob njem klečita angela adoranta, prenesena z velikega oltarja homške cerkve.²²⁶ Drugo zaključno steno predira veliko okno z vitražem, na katerem je Tomaž Perko upodobil Homec z okolico in nad njim kraljujočo sv. Trojico (s signaturo *Perko 90 / VIŠNAR*). Po kapeli so razvrščene oljne slike, ki so jih prav tako premestili semkaj iz cerkve, in sicer *Brezjanska Marija*, ki jo je leta 1957, ob petdeseti obletnici kronanja Layerjeve podobe naslikal Lojze Perko (s signaturo *Po Layerju / Perko 57.*), Koželjevi sliki *Srce Jezusovo* in *Srce Marijino* z oltarja sv. Trojice²²⁷ ter *Sv. Alojzij* in *Sv. Marjeta Kortonska* z Nepomukovega oltarja, deli Gašperja Götzla, vse štiri nesignirane in enako uokvirjene.²²⁸

Gašper Götzl: Sv. Alojzij

Gašper Götzl: Sv. Marjeta Kortonska

komisija za verska vprašanja že leta 1977, z utemeljitvijo, da »je resnično stara zgradba in adaptacije potrebna«; 6. Ureditev prezbiterja, april 1979.

225 Golobova kronika (op. 120), str. 12; STRAŽAR 1988 (op. 12), str. 193.

226 Kipa adorantov je obnovil restavrator Ivan Pavlinec, gl. STRAŽAR 1988 (op. 12), str. 193.

227 ŽIGON, ROVŠNIK 1986 (op. 17), str. 83: kat. št. 146, 147, s pripombo, da je njuno nahajališče neznan. Koželj je *Srce Jezusovo* in *Srce Marijino* z nazarensko lepoto poudarjenima likoma naslikal v številnih različicah, mdr. za Sela pri Kamniku, Podgorje, Šmartno v Tuhinju, Šentvid pri Stični, Kamnik, Volčji Potok.

228 MRKUN 1925 (op. 8), str. 39; STELE 1929 (op. 10), str. 330; STRAŽAR 1988 (op. 12), str. 185, 187, ko sta Götzlovi sliki še viseli v cerkvi pod korom.